

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 266/2025-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernanrského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek 1) [REDACTED], narodenej [REDACTED], [REDACTED], a 2) [REDACTED], narodenej [REDACTED], [REDACTED], zastúpených HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti uzneseniu Mestského súdu Košice sp. zn. K2-25C/62/2017 z 30. januára 2025 takto

rozhodol:

1. Uznesením Mestského súdu Košice sp. zn. K2-25C/62/2017 z 30. januára 2025 **bolo porušené** základné právo sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Mestského súdu Košice sp. zn. K2-25C/62/2017 z 30. januára 2025 **zrušuje** a **vec vracia** Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie.
3. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľkám trovy konania **1 423,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. marca 2025 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným uznesením mestského súdu o trovách konania. Napadnuté uznesenie navrhujú zrušiť a vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 266/2025-18 z 13. mája 2025 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

3. Sťažovateľky boli spolu s [REDAKOVANÉ] [(ďalej len žalobca v 1. rade“), manžel, resp. otec sťažovateľiek, pozn.] a [REDAKOVANÉ] žalobcami v spore o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy proti žalovanej Slovenskej kancelárii poisťovateľov.

4. V čase prebiehajúceho dovolacieho konania žalobca v 1. rade zomrel (23. decembra 2020) a táto skutočnosť bola podaním žalobcov zo 6. júla 2021 oznámená konajúcim súdom. Dovolací súd uznesením z 26. októbra 2023 zrušil dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu zo 17. marca 2020 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne Krajský súd v Košiciach rozhodol rozsudkom č. k. 5Co/5/2024-367 zo 7. marca 2024 tak, že čiastočne vyhovujúci rozsudok súdu prvej inštancie (ktorým okrem iného bola žalobcom priznaná náhrada trov konania v rozsahu 100 % z výšky priznaného nároku) potvrdil, stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a žalobcom priznal náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

5. V dovolacom konaní a následnom odvolacom konaní súdy konali aj so zomrelým žalobcom v 1. rade a vo všetkých relevantných rozhodnutiach bol nárok na náhradu trov konania priznaný aj jemu.

6. O výške priznaných trov konania rozhodol mestský súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 18. júna 2024, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom v 1. až vo 4. rade trovy konania 7 999,22 eur (teda aj zomrelému žalobcovi v 1. rade).

7. Proti tomuto uzneseniu podala žalovaná sťažnosť, v ktorej namietala, že žalobca v 1. rade smrťou stratil procesnú subjektivitu ako základnú podmienku konania.

8. Mestský súd napadnutým uznesením zastavil konanie o trovách vo vzťahu ku žalobcovi v 1. rade a zmenil uznesenie z 18. júna 2024 tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom v 2. až vo 4. rade spoločne a nerozdielne trovy prvostupňového aj dovolacieho konania v sume 5 692,51 eur.

9. Mestský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že žalobca v 1. rade stratil procesnú spôsobilosť smrťou, a vzhľadom na to, že právo na ochranu osobnosti ako právo osobnej povahy zaniká smrťou osoby, do práv ktorej sa zasiahlo a na dedičov neprechádza, bolo potrebné konanie vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade zastaviť. Podľa názoru mestského súdu aj samotný nárok na náhradu trov ako príslušenstvo pohľadávky je závislé od existencie rozhodnutia vo veci samej a nemôže prejsť na dedičov. Hoci už o nároku na náhradu trov konania bolo právoplatne rozhodnuté, nebolo by procesne správne, ak by bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť trovy aj vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade.

10. Následne mestský súd vypočítal výšku trov konania za jednotlivé úkony podľa § 10 ods. 1 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

11. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti argumentujú tým, že trovy konania sú síce príslušenstvom pohľadávky, ale ide nepochybne o majetkové právo, a nie o právo osobnostnej povahy. V tejto súvislosti poukázali na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 119/2024 z 3. septembra 2024. I keď ide o príslušenstvo osobnostnej pohľadávky, neznamená to, že smrťou veriteľa zaniká aj jej príslušenstvo, ktoré v okolnostiach danej veci nepochybne vzniklo, keďže úkony právnej služby boli priznané rozhodnutiami súdov ešte počas života žalobcu v 1. rade. V dôsledku tohto nesprávneho vyhodnotenia povahy trov konania dospel mestský súd k ústavne neudržateľnému záveru o nemožnosti pokračovania v konaní s dedičmi žalobcu v 1. rade v časti trov konania, čím došlo k zásahu do označených práv sťažovateľiek.

II.

Vyjadrenie odporcu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

12. Mestský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril prostredníctvom priloženého vyjadrenia zákonnej sudkyne. Z tohto vyjadrenia vyplýva, že mestský súd zotrúva na správnosti zastavenia konania vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade, čo odôvodňuje tým, že trovy konania tvoria príslušenstvo uplatnenej pohľadávky, ktoré je závislé od rozhodnutia vo veci samej, pričom predmetom rozhodnutia bolo právo osobnostnej povahy, ktoré na dedičov neprechádza.

13. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení spochybňuje tvrdenie sťažovateľiek o tom, že úmrtie žalobcu v 1. rade oznámili krajskému súdu či najvyššiemu súdu a že jej ani nie je známy spôsob, akým tak urobili. Argumentáciu sťažovateľiek poukazujúcu na závery nálezu sp. zn. II. ÚS 119/2024 a rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/36/2017 nepovažuje za relevantnú z dôvodu odlišných okolností. Okrem toho zúčastnená osoba poukazuje aj na to, že všetky nároky vyplývajúce z meritórneho rozhodnutia boli sťažovateľkám vyplatené, a to vrátane sumy priznanej žalobcovi v 1. rade. Na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel.

14. Sťažovateľky v replike označili právny názor mestského súdu za nesprávny a zopakovali, že i keď sú trovy konania závislé od rozhodnutia vo veci samej, to neznamená, že nie sú majetkovým právom a neprechádzajú na dedičov. Podľa sťažovateľiek mestský súd sa k podstate ústavnej sťažnosti – prečo trovy konania nemožno považovať za majetkové právo – nevyjadril. Rovnako sa nevyjadril ani k argumentácii o tom, že náhrada trov konania nie je výlučne spätá s osobou veriteľa tak ako v prípadoch osobnostných nárokov, a nevyjadril sa ani k záverom nálezu sp. zn. II. ÚS 119/2024, na ktorý poukazovali.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa tvrdí, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy).

16. Zároveň ústavný súd pripomína, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných

a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

17. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto ústavný súd posudzoval aj sťažovateľkami napadnuté rozhodnutie mestského súdu.

18. V prvom rade je potrebné uviesť, že v zmysle § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti. Ústavná sťažnosť sťažovateľiek smeruje proti uzneseniu mestského súdu o výške trov konania a jej dôvody smerujú len k povahe nároku na náhradu trov konania ako príslušenstva pohľadávky. To zodpovedá aj dôvodom napadnutého uznesenia, ktorým sa riešil práve spor o túto otázku. Iné rozhodné skutočnosti, ktoré by smerovali proti rozhodnutiam súdov o samotnom nároku na náhradu trov konania (a teda aj nároku priznanému zomrelému žalobcovi v 1. rade), nie sú v tomto konaní namietané.

19. Ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti uvádza, že mestský súd bol pri rozhodovaní o výške nároku na náhradu trov konania povinný vychádzať z rozhodnutí, ktorými bol priznaný nárok na náhradu trov konania v určenom rozsahu aj zomrelému žalobcovi v 1. rade. Pri rozhodovaní o výške nároku nie je totiž možné „vynechať“ z rozhodovania nárok, ktorý už bol strane priznaný rozhodnutiami súdov o „základe“ tohto nároku. V tejto fáze rozhodovania o trovách konania [§ 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] je potrebné ustáliť už len výšku trov (vrátane priznaných trov zomrelého žalobcu v 1. rade), samozrejme, zohľadňujúc všetky kritériá ustanovené v § 251 CSP. Ústavný súd konštatuje, že už len tento nesprávny postup mestského súdu odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu). Bude úlohou mestského súdu, akú formu rozhodnutia vo vzťahu k trovám konania (v určenej výške) zomrelého žalobcu v 1. rade zvolí, napr. tak, že tieto budú vydané do dedičstva po ňom. Rovnako je nevyhnutné, aby mestský súd v tejto fáze konania konal so všetkými dedičmi po zomrelom žalobcovi v 1. rade.

20. Je nutné súhlasiť s mestským súdom, že ak by žalovanému uložil povinnosť zaplatiť náhradu trov konania aj priamo žalobcovi v 1. rade (vzhľadom na jeho úmrtie), išlo by o procesne nesprávne rozhodnutie. Ústavný súd k tomu dodáva, že touto vadou rovnako trpia všetky rozhodnutia vydané v čase po smrti žalobcu v 1. rade. Je pochybením vo veci konajúcich súdov, ak nárok na náhradu trov konania priznávali aj vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade v čase, keď z dôvodu smrti stratil procesnú spôsobilosť. V aktuálnom štádiu konania je však potrebné vzhľadom na tvrdené skutočnosti z týchto rozhodnutí vychádzať. Podstatným je, že v rozhodnutí v merite veci (v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí – § 262 ods. 1 CSP) bol samotný nárok na náhradu trov konania priznaný aj vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade.

21. Nad rámec uvedeného ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia uvádza, že paušálny záver mestského súdu (koncentrovaný v bode 17 napadnutého uznesenia) o tom, že náhrada trov konania ako príslušenstvo pohľadávky závislé od existencie rozhodnutia vo veci samej nemôže prejsť na dedičov, nie je správny. V okolnostiach danej veci je teda potrebné zaujať stanovisko

k otázke, či náhrada trov konania v sporoch týkajúcich sa osobnostných práv je prenositeľným nárokom.

22. Nie je sporné, že trovy konania tvoria príslušenstvo pohľadávky (v zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka ide o náklady spojené s uplatnením pohľadávky). Jeho vznik, trvanie a zánik však nevyhnutne nemusí splyvať so vznikom a zánikom samotnej pohľadávky. Trovy konania vznikajú strane už ich vynaložením a nárok na ich náhradu voči protistrane rozhodnutím súdu o jeho náhrade a výške a nie je spätý so vznikom samotnej pohľadávky, v tomto prípade s priznaním finančnej náhrady za vzniknutú nemajetkovú ujmu. Uvedenému nasvedčuje aj to, že o výške trov rozhoduje súd až po právoplatnom meritórnom rozhodnutí, a tiež to, že ak súdom priznaná pohľadávka je neúspešnou stranou uhradená, nárok úspešnej strany na trovy konania nezaniká. Tomu, že trovy konania a práva osobnej povahy majú odlišnú povahu, svedčí aj fakt, že pohľadávka priznaná na základe porušenia osobnostných práv sa po smrti veriteľa stane spôsobilým predmetom dedičského konania či už v podobe judikovanej pohľadávky, alebo už reálnych finančných prostriedkov vyplatených na účet poručiteľa.

23. Argumentácia mestského súdu je založená na premise, že so zánikom osobnostnej pohľadávky v dôsledku smrti veriteľa zaniká aj nárok na jej príslušenstvo. Vychádza pritom z toho, že ide o osobnostné nároky, ktoré sú výlučne späté s osobou veriteľa ako poškodeného. Uvedené má platiť aj na jej príslušenstvo. Ústavný súd však pre takýto záver nenachádza oporu v žiadnom zákonom ustanovení.

24. Aj keď ide o príslušenstvo osobnostnej pohľadávky, uvedené ešte neznamena, že smrťou veriteľa zaniká aj jej príslušenstvo, ktoré v okolnostiach veci nepochybne vzniklo (žalobcovi v 1. rade vznikli náklady spojené s uplatnením práva na súde). Zmyslom a účelom náhrady trov konania v konaní pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne účelne vynaložiť, pričom by mu nemuseli vzniknúť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy).

25. Nárok na náhradu (preplatenie) trov konania voči protistrane nevzniká spolu s osobnostnou pohľadávkou, ale vzniká neskôr – právoplatnosťou rozhodnutia o ich náhrade, resp. výške. Z hľadiska funkcie a účelu trov konania je možné uviesť, že tieto nemajú súvis so samotným druhom pohľadávky, ale so skutočnosťou, že veriteľovi vznikli náklady súdneho konania spojené s jej uplatnením. Preto nemožno ani rozumne v súlade s právami, ktorých porušenie sa namieta, tvrdiť, že existencia tohto nároku a jeho trvanie je obmedzené na život veriteľa, ako je to v prípade hlavnej osobnostnej pohľadávky, ktorej zánik je *ex lege* explicitne vyjadrený v § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru ústavného súdu nemožno na škodu oprávneného analogicky rozširovať výkladom obsah tohto ustanovenia tak, že sa vzťahuje aj na príslušenstvo pohľadávok vymenovaných v označenom ustanovení Občianskeho zákonníka. Uvedený názor totiž nemá zákonný podklad a vzhľadom na rozdielnu funkciu týchto nárokov nezodpovedá ani princípom spravodlivosti (obdobne II. ÚS 119/2024).

26. Obdobné právne závery vyslovil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 3ECdo/278/2013 zo 6. marca 2014: „*V nadväznosti na vyššie uvedené bolo potrebné vyriešiť otázku, či spolu so zánikom práva (pohľadávky) oprávneného na náhradu za bolesť a za spoločenské uplatnenie, ktoré mu bolo priznané exekučným titulom, došlo smrťou*

oprávneného aj k zániku práva na náhradu trov konania, ktoré mu bolo priznané tým istým exekučným titulom... V danom prípade treba mať ale na zreteli tú skutočnosť, že pokiaľ účelom náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia je zmierniť (osobne poškodenému) jemu spôsobenú nemateriálnu ujmu, účelom náhrady trov konania je nahradiť materiálne výdavky poškodeného (prípadne aj výdavky vynaložené z majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve poškodeného a jeho manželky) spojené s uplatnením nároku v občianskom súdnom konaní. V prípade takejto zásadnej nesúrodosti medzi účelom, ktorý sleduje zákon priznaním náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, a účelom, ktorý sa sleduje priznaním náhrady trov občianskeho súdneho konania, má smrť toho, komu boli tieto náhrady priznané, odlišné právne dôsledky. V takom prípade zánik pohľadávky nemá bez ďalšieho za následok tiež zánik jej príslušenstva; neplatí teda, že osud (takéhoto) príslušenstva zdieľa osud (takejto) pohľadávky. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že i keď právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia smrťou poškodeného zaniká v rozsahu, v ktorom nebolo za jeho života uspokojené, nedochádza smrťou poškodeného k zániku práva na zaplatenie sumy prisúdenej poškodenému ako náhrada trov toho konania, v ktorom sa domáhal náhrady za vytrpenú bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Právo v rozsahu, v ktorom nezaniklo, prechádza na právnych nástupcov.“

27. V tejto veci sú tieto závery rozhodné o to viac z dôvodu, že podľa vyjadrení zúčastnenej osoby (bod 13) všetky nároky vyplývajúce z meritórnych rozhodnutí boli sťažovateľkám vyplatené, a to vrátane sumy nemajetkovej ujmy priznanej žalobcovi v 1. rade.

28. V súvislosti s návrhom sťažovateľiek na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci mestskému súdu dospel ústavný súd k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku tohto nálezu). Mestský súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

IV. Trov konania

29. V súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal ústavný súd podľa výsledku konania sťažovateľkám aj nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľkám náhradu trov konania 1 423,75 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

30. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľiek odôvodňuje, aby im mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením a ktorých výška 1 423,75 eur bola určená podľa vyhlášky, čo za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a replika, 3 x 371 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 14,84 eur) predstavuje sumu 1 157,52 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 266,23 eur. Podanie ústavnej sťažnosti zo strany sťažovateľiek bolo spojené so zhodnou argumentáciou. Sťažovateľkám poskytnuté právne služby nevyžadovali osobitný prístup. Preto nebol dôvod zvýšiť základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa § 13 ods. 2 vyhlášky, keďže niet rozdielu v tom, či bola právna služba poskytnutá jednej alebo dvom sťažovateľkám. To platí osobitne v konaní o ústavnej sťažnosti, v ktorom možno náhradu trov konania priznať len v odôvodnených prípadoch.

31. Trovy konania sťažovateliek teda predstavovali spolu 1 423,75 eur, ktorú je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateliek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2026

Robert Šorl
predseda senátu